
Žebříčky: otázky a odpovědi

Žebříčky: otázky a odpovědi

Profesor Josef Berger, který pro MF DNES žebříčky škol zpracoval, odpovídá na došlé námítky proti zvolené metodice. * Padesáti body hodnotíte publikace v časopisech Nature a Science. I další časopisy jsou však prestižnější než jiné. Proč nebyla jejich prestiž odstupňována? Existuje celá stupnice časopisů, ve které je každému přiřazen koeficient. Je to takzvaný Impact Factor (IF) a v databázi Web of Science ho lze najít.

Impaktní faktor je číslo, které udává, kolik citací průměrně připadá na jeden článek posuzovaného časopisu v minulých dvou letech. Jde tedy o vlastnost časopisu, ale v žádném případě nejde o kvalitu konkrétního článku - ten může být citován mnohem častěji, než je hodnota impakt faktoru, nebo naopak mnohem méně.

* Proč se hodnotí publikace jen za rok 2006? Celkově malé počty publikací v Nature a Science mohou způsobovat silné výkyvy v hodnocení. Příští rok si nejspíš budou studenti vybírat z pořadí zcela přeházeného.

S kritikou, že údaje za více let eliminují meziroční výkyvy, souhlasím. Pokud však úspěšný výjezd jednoho doktoranda zacvičí s ročními výsledky celé fakulty, pak je na oné fakultě něco k vylepšení.

* Mezinárodní skupina IREG, na jejíž kritéria se při hodnocení odvoláváte, dává jen obecná doporučení. Neříká, kolik bodů dát za kterou publikaci.

Odkaz na IREG byl použit v širším slova smyslu. Přesně: IREG založilo v prosinci 2004 UNESCO-CEPES a Institute for Higher Education Policy ve Washingtonu s cílem poskytnout fórum pro diskusi o hodnocení vysokých škol. Žebříček a metodologii, která vychází z diskusí IREG, lze najít na webové adrese: <http://ed.sjtu.edu.cn/ranking.htm>.

* Proč nebyla zohledněna již několik let rozjižděná metodika hodnocení vypracovaná vládní Radou pro výzkum a vývoj (RVV)? Je všeobecně platná, publikace v zahraničním časopise jsou hodnoceny jinak a rozhoduje i takzvaný „medián oborů“.

Označovat sofistikovaný výpočetní postup používaný RVV za všeobecně platný je nepřesné, je používán v rámci ČR, kde by měl vést k zlepšení financování výzkumu. Nedávno RVV zveřejnila své podrobné hodnocení za léta 2001-2005 (www.vyzkum.cz). Bude záslužným počinem, až ho jeho tvůrci převedou do podoby srozumitelné širší veřejnosti. Podívat se na naše veřejné vysoké školy z různých pohledů včetně efektivity jejich hospodaření bude nepochybně zajímavé.

* Součet publikací jednotlivých fakult je mnohdy nižší než počet publikací celé univerzity? Čím je dán ten rozdíl?

V databázi Institutu vědeckých informací ve Filadelfii nejsou názvy mateřské fakulty u některých publikací z takové univerzity uvedeny. Šlo o svobodné rozhodnutí autorů, že se ke své univerzitě přihlásili a k fakultě nikoliv.

* Vztažení počtu publikací

Prof. RNDr. Josef Berger, CSc., se narodil v roce 1949 ve Varnsdorfu. Vystudoval Přírodovědeckou fakultu UK v Praze, působil ve zdravotnickém výzkumu a v klinických laboratořích. Od roku 1992 přednáší na vysoké škole, pracoval také na univerzitách ve Francii, Španělsku, Velké Británii a Německu. Nyní je profesorem na Jihočeské univerzitě, kde vyučuje mimo jiné práci s vědeckými informacemi.

* k počtu studentů je zavádějící. Jako nejlepší musí nutně vyjít fakulta, která má minimum studentů - nejlépe snad žádná. Studenti nebývají autory vědeckých publikací, ale jejich počet byl použit k vyjádření velikosti univerzity či fakulty. V současnosti mnoho učitelů učí na více českých vysokých školách („létaující“ profesori), což není ve světě obvyklé. Žádná fakulta si nesníží sama počet studentů, to by přišlo o část peněz ze státního rozpočtu. Počet studentů je jako údaj o velikosti školy dobře dostupný. Navíc dotace ze státního rozpočtu sledují počty studentů podle oborů, nikoliv počty učitelů - ty jsou interní záležitostí každé vysoké školy.

* Dělení na fakulty není vždy výstižné. Univerzita Karlova není v tabulce ekonomických fakult. Jsou na ní však dvě instituce, jež nemají status fakulty: CERGE-EI, které poskytuje mezinárodní doktorské studium ekonomie v angličtině, akreditované nejen v Česku, ale i v USA, a Institut ekonomických studií (IES), který je součástí fakulty sociálních věd. Pokud si představíme obě pracoviště jako fakultu, její pedagogové měli loni 26 publikací. Při počtu 700 studentů by vyšel koeficient 38,9, tedy dvojnásobek oproti vítězi celého žebříčku.

To je pravda, ale my jsme se omezili na skutečné, nikoliv fiktivní fakulty a tohoto pravidla jsme se striktně drželi. Uvedená fakta jsou však nepochybně vysoce pozitivní informací pro veřejnost.

* Profesor Berger sám vyučuje na jedné z hodnocených univerzit, a proto se nevyhne střetu zájmů. Data jsou sice nezávislá, ale jejich interpretace a bodové ohodnocení je už jeho záležitostí.

Žádné hodnocení nemůže být naprosto objektivní. Každé hodnocení - lidí, jevů, institucí - je založeno na porovnávání s vybranými kritérii, jejichž výběr je vždy do určité míry subjektivní. Proto se ve svobodné společnosti nemohou odborníci ze stejné pracovní oblasti nikdy do jednoho shodnout. Bývá však zvykem poskytnout podklady ve formě, v níž lze data ověřit. Protože jsem toto pravidlo dodržel, lze v přehledu technických oborů snadno odhalit chybu, které jsem se dopustil při dělení: koeficient má být o řád nižší u ostravské strojní fakulty, má tedy být ne na 9., ale na 21. místě. To jsme opravili.

* Nelze srovnávat klasické a technické univerzity. Srovnáme publikační výstupy autora uznávaných výrobků s humanitně orientovaným vědcem, který napíše pět článků měsíčně. Řada technologických firem, s nimiž akademici spolupracují, navíc zakazuje publikování.

Technicky orientované školy by z těchto důvodů měly teoreticky tvořit dno žebříčku. Ale není tomu tak, a to je určitě jejich úspěch. Jde o jeden z dokladů toho, že například technické školy by si zasloužily větší finanční podíl, než zatím dostávají. Nehledě na to, že profesně orientovaných absolventů má Česká republika velký nedostatek. V tabulce humanitně orientovaných fakult se tazatel zřejmě překoukl, publikací mají mnohem méně.